

ГЕНЕТСКИ МОДИФИКОВАНА ХРАНА ДА ИЛИ НЕ?

У понедељак, 17.12.2012. године у просторијама Привредне коморе Београд, одржан је округли сто са темом „Генетски модификована храна – да или не ?“. Округли сто су организовали: Привредна комора Београд – Удружење пољопривреде и прехранбене индустрије, Задружни савез Београда и Удружење трговине.

Округлом столу су присуствовали представници Скупштине Србије – Одбор за заштиту животне средине, Министарства спољне и унутрашње трговине и телекомуникација, Института за биолошка истраживања, Биолошког факултета, Пољопривредног факултета, Ветеринарског факултета, Медицинског факултета, Института Земун Поље, ПКГ корпорације, МК Комерца, Делта агара и великог броја невладиних организација и удружења.

Испред пчеларске организације позван је председник СПОС-а др Родољуб Живадиновић, а испред Друштва пчелара Београд Жељко Јанковић. Услед превеликог броја обавеза председник СПОС-а је био спречен да присуствује скупу.

Скуп је отворио председник Привредне коморе Београд, др Милан Јанковић, поздравио је присутне и подстакао их да узмеу учешће у дискусији, без обзира на опрећнопт ставова.

Тежиште у уводном излагању проф. др Марине Стаменковић Радак, шефа катедре за генетику и еволуцију на Биолошком факултету БУ, било је на разликовању појма генетски модификованих организама и организама којима се побољшавају особине у процесу селекције.

У свом излагању др Живота Јовановић из Института за кукуруз Земун Поље, је нагласио да Србија има велики потенцијал у производњи органске хране и хране гајене на конвенционалан начин, јер су генетички потенцијали њихових хибрида искориштени свега 40%, а да се применом агротехничких мера приноси знатно могу повећати. Такође, је рекао да је „У економском интересу Србије да остане земља без ГМО, већ да се производња заснива на здравој органској пољопривреди“.

Проф. др Алексеј Тарасјев са Института за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ рекао је у свом уводу да је Србији потребан избалансиран приступ када је реч о ГМО којим би се сагледали и користи и ризици од те хране. Мишљења је да је неопходна промена закона о ГМО у Србији који је рестриктиван, јер су могући проблеми у прикључењу у Светску трговинску организацију (СТО).

Госпођа Милица Војић – Марковић залаже се да се Закон о ГМО не треба мењати нити дозволити да се ГМО нађе на нашем тржишту јер здрава вода и храна морају бити стратешка опредељења Србије. Скренула је пажњу на то да је ГМО храна штетна по здравље људи и да већ у трећој и четвртој генерацији изазива туморе и повећава смртност и стерилност код људи. Указала је на то да су компаније које производе ГМО монополисти и имају политичку подршку и та храна је у многим земљама неретко убачена

уз помоћ корупције и подмићивање представника влада тих земаља. Те исте компаније често издвајају огромне суме новца да на етикетама производа не пише да је та храна произведена од ГМО. Како је рекла, ако би Србија дозволила производњу ГМО и само за семена морала да плаћа 70 до 100 милиона евра годишње, а ГМО храну не бисмо могли да продамо ни на домаћем тржишту, нити бисмо могли да је извозимо. Тиме би био угрожен извоз свих пољопривредних производа а нарочито кукуруза. Затим, домаћи пољопривредни институти били би купљени, затим затворени и била би уништена производња наших пољопривредних производа и хибрида.

Проф. др Миладин Шеварлић је у свом излагању нагласио да гајење ГМО нема никакво економско оправдање.

Помоћник министра трговине Бојана Тодоровић тежиште у уводном излагању је ставила на предуслове које Србија мора да испуни да би постала чланица СТО. То је, да земље које хоће да буду чланице СТО не смеју да имају забрану увоза било ког производа, па ни оног који има ГМО. То је предуслов за све земље чланице СТО, и то не може бити тема билатералних односа са било којом земљом. На Влади Републике Србије је да одлучи да ли ће прихватити те услове за чланство у СТО и ЕУ, уз напомену да ти производи, када се увезу морају бити посебно означени да су ГМО. Да или не, ГМО не може бити предмет билатералних договора.

Правни заступник покрета „Зелени Србије“, адвокат Игор Пантић, је нагласио да ће се његова партија залагати за апсолутни мораторијум за ГМО. Ако се дозволи увоз ГМО а дође до непоштовања прописа не може се гарантовати да се ти производи не би нерегуларно пласирали и да не би извршили контаминацију – загађење осталог биљног света.

Аташе Амбасаде САД за економију, госпођа Викторија, нагласила је да је неопходна измена Закона о ГМО, јер би инсистирање на том закону, могао бити разлог за обустављање преговора за учлањење Србије у СТО и утицати на ток преговора у Бриселу. Уколико не дође до измена тог Закона, то би могло бити препрека у билатералним односима Србије и САД.

Након уводних излагања развила се веома жива и полемичка дискусија међу учесницима.

Након три пуна сата рада учесницима се захвалио на учешћу и на активном раду, господин Миодраг Весели, секретар Удружења пољопривреде и прехранбене индустрије Привредне коморе Београд.

Целокупно излагање Жељка Б. Јанковића је у наставку.

ОКРУГЛИ СТО ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ БЕОГРАД

„ГЕНЕТСКИ МОДИФИКОВАНА ХРАНА – ДА ИЛИ НЕ?“

Закон о генетички модификованим организмима Републике Србије ГМО дефинише као: "организам, осим људског, чија је генетичка основа промењена употребом технологије рекомбинантне ДНК".(Сл.гласник РС, br. 101/2005)

Европским законодавством је регулисано да производи од генетски модификованих организама, у промету морају да буду посебно означени. Постоје захтеви удружења потрошача да се ова област боље уреди и пропишу строжији услови код коришћења ГМО.

Што се тиче производње – гајења ГМО у земљама Европе вемо ја различита регулатива. Само у неколико земаља је забрањен узгој ГМО на целој територији: Аустрија, Француска, Грчка, Исланд, Пољска и Швајцарска у којој је проглашен петогодишњи мораторијум на гајење ГМО. Исто тако само је неколико земаља у којима нема територија које су проглашене за ослобођене од ГМО: Турска, Малта, Црна Гора, Литванија и Словачка. У осталим земљама је различита регулатива. Величина територије на којој је забрањено гајење ГМО креће од 5000 хектара у Чешкој до готово целе територије у Италији у којој су само врх чизме и Сицилија територије које нису проглашене за територије слободне од ГМО. Изгледа да је већина европских земаља под притиском интереса чланства у ЕУ и СТО попустила и омогућила увоз - прометовање ГМО, али нису спремне да прогласе да се на целој њиховој територији не могу узгајати ГМО. Такве одлуке су спуштене на ниво региона, дистрикта, градова и општина. Тако нпр., у Великој Британији су, између осталих територија, и две општине у Лондону прогласиле своје територије ослобођене од ГМО, а остале општине то нису урадиле. (<http://www.gmo-free-regions.org/>)

Са почетком гајења ГМО појавила се и дилема „генетски модификована храна – да или не“? Сви слободоумни и одговорни људи су рекли јасно НЕ. Опоненти су само они којима су профит, зарада и похлепа основни животни мотиви.

На жалост пред нашу земљу се поставља та иста дилема али у једној другој димензији, димензији изабраног стратешког опредељења – пут у Европску унију. Надам се да ће нашим политичарима остати највиши државни и национални интерес – здрава нација и да оставимо земљу Србију као земљу у којој ће долазеће генерације безбедно живети.

Према знаковима упозорења на штетност ГМО у ланцу људске исхране, који долазе из земље родоначелнице и главног планетарног агитатора за употребу ГМО у људској исхрани - САД, изгледа да ће ове дилеме постати непомирљиве.

Наиме, септембра 2011. године је „ААЕМ“ („Америчка академија заштите животне средине“) издала подсетник свим лекарима да људима преписују органску биолошку храну, јер је ГМО храна у директној корелацији са следећим здравственим проблемима људи:

- проблеми имунолошког система,

- оштећеност органа,

- неплодност,

- гастроинтестинални проблеми,

- дисфункција регулације холестерола и инсулина,

- убрзано старење, (а који су доказани у истраживањима у којима су лабораторијске животиње биле храњене ГМО храном).

Чак ни најгласнији заговорници гајења ГМО који су тврдили да ГМО обезбеђују већу количину хране за пренасељену планету, немају више те аргументе у рукама. Наиме, др Даг Гуриан – Шерман светски стручњак биотехнологије је објавио 2008. године резултате истраживања да ГМО није повећао принос у односу на конвенционални метод гајења. Чак је ГМО соја показала мањи принос од конвенционалне. „Традиционални узгој надмашује генетски инжињеринг“. Надаље, узгој ГМО повећава употребу пестицида, а што је потврдио и Бил Христион – председник америчке националне коалиције породичних фармера. (http://www.saynotogmos.org/10reasons_need.pdf)

Један од водећих светских научника за ГМО храну, Џефри Смит, и његова непрофитна организација „Одговорна технологија“ објавили су да је у свету растући број студија које илуструју велике опасности повезане са ГМО храном. Што буде више студија са таквим исходима и ако им се да одговарајућа медијска пажња, свест о опасности од ГМО хране у људској исхрани ће се све више ширити. То је основни предуслов за квалитативан помак ка здравијем животу људског рода.

Оно што мене као човека, а посебно као пчелара, брине јесу чињенице објављене у неколико студија да ГМО усеви убијају пчеле и лептире. Дакле, убијају жива створења. Ако убијају једну врсту живих створења, инсекте, шта ће се догодити са људима који их конзумирају такву храну? Нажалост, већ сада, у већини прерађене хране налазе се генетски модификовани: кукуруз, уљана репица, соја, шећерна репа, као и у брашну, хлебу, кексу, уљу, готовим јелима. Значи, интерес похлепних индустријалаца у циљу стварања већег профита, је створио технолошку основу да ГМО убаци у људску

исхрану, без законских последица због нарушавања људског здравља.

По неким студијама 85% кукуруза који се конзумира у САД, па чак и у Европи и Канади, је генетски модификован. Неке врсте ГМО кукуруза ствара сопствени пестицид па га инсекти не једу јер умиру уколико га конзумирају. Међу тим инсектима су и пчеле као универзални опрашивачи.

Од свих гајених врста биљака 82 су најзначајније у светској трговини, 77% од тих биљака зависе од опрашивања инсектима, а чак 48% су директно зависне од опрашивања пчелама (Прескот-Ален, 1990; Бухман и Набхан, 1996; Станисављевић и сар. 2003.). Ако се буду гајиле ГМО које угрожавају живот пчела, биће угрожена производња низа биљака у људској исхрани. Још је Алберт Ајнштајн рекао да „Ако изумру пчеле, човечанство ће нестати за 4 године“.

Уосталом, тиме се угрожава једна веома перспективна грана српске пољопривреде – пчеларство. Пчеларство је перспективно зато што је тренутна искориштеност пашног потенцијала Србије свега од 0,5 до 2%. Квалитет нашег меда веома високо котира на европском тржишту, али и на другим тржиштима. Ако се има у виду број незапослених у Србији и степен искориштености пашног потенцијала, јасно је да у пчеларству Србије лежи огромна шанса за решавање проблема незапослених. Наиме, тренутно је у Србији око 10.000 пчелара (8.500 у СПОС-а и око 1.500 који нису организовани у СПОС-у) и они користе свега до 2% билшког потенцијала наших цветница. Дакле, остаје резерва од још 50 пута до пуног искориштења пашних могућности у нашој земљи, а тиме и могућност за запошљавање значајног броја тренутно незапосленог становништва.

Да не говоримо о економско – технолошко –биолошком ропству у које упадамо ако дозволимо да се код нас гаје ГМО. Компаније које производе семе за ГМО стварају такав однос, да ћемо само од њих морати куповати семе за садњу ГМО и одговарајуће пестициде и хербициде.

Информације које у последње време стижу из Владе Републике Србије наговештавају дизање бране за улазак ГМО на наше тржиште. Мнистар Расим Љајић је у скорашњем интервјуу Б 92 најавио да производња ГМО хране остаје и даље забрањена код нас, али ће због услова за придруживање ЕУ бити укинута уредба којом није био дозвољен увоз ГМО намирница. Том приликом је изјавио: „Производња ће остати забрањена, то је предвиђено важећим законом, а остаће тако и у случају његових измена. Постоји и одредба о забрани промета генетски модификованих организама, али правила Светске трговинске организације кажу да су они против било каквих рестрикција у увозу и извозу, без обзира на врсту производа. Услови за улазак у Светску трговинску организацију и услов који поставља ЕУ пред све земље је да нема таквих рестрикција.“

Ако је већ стратешко опредељење наше земље чланство у ЕУ и СТО, које наши политичари желе свему да предпоставе, онда предлажем да у формалном смислу (закона) не поставимо експлицитно органичење за увоз таквих намирница, али да кроз подзаконске акте (правилнике и уредбе) поставимо такве здравствено - санитарне услове, хемијско – биолошке услове, услове аналитичких процедура којима ћемо онемогућити да таква роба пређе нашу границу. Поред тога треба створити такву регулативу којом ћемо забранити да се у било којој прехрамбеној прерађевини појави било какво пунило порекла од генетски модификованих организама. Надаље, морамо забранити било какав вид економске пропаганде производа и прерађевина које у себи садрже елементе који потичу од ГМО. Затим, морају се предвидети драконске казне за прекршиоце мера којима се онемогућава увоз и прометовање намирница и производа који садрже елементе ГМО порекла, која би укључивала и казну трајне забране обављања делатности. Том регулативом морају бити јасно дефинисане надлежности, прописане процедуре, које су предпоставка високе ефикасности.

Наравно да би било за све нас најбоље да наша Србија остане забрањена зона за гајење и прометовање ГМО и свих облика прерађевина од истих. Пред нама је историјска одговорност. Не смемо ни под каквим притисцима попустити и омогућити да ГМО несметано уђу у нашу земљу.

Хвала на пажњи.

Жељко Б. Јанковић{jcomments on}